

Оксана Валіон

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті розкрито фактори та можливості економіки Білорусі в процесах інтеграції у світовий економічний простір. Простежено вплив глобалізації на економічні перетворення в державі.

Ключові слова: глобалізація, економіка, Республіка Білорусь, інтеграція, потенціал.

Історія людського буття на різних етапах розвитку пов'язана із викликами, що необхідно враховувати і розв'язувати в процесі еволюції. Наприкінці XX ст. новим явищем взаємодії і взаємообумовленості між державами виступає глобалізація. Нині вона стала домінуючою тенденцією сучасного світового розвитку. Від того, як держави впливатимуть на глобальні економічні процеси залежать їх позиції у національному та світовому контекстах. У зв'язку з цим, важливого значення набувають проблеми інтеграції держав у світову економіку. Трансформаційні процеси, що відбуваються впродовж останніх років у Республіці Білорусь, свідчать про перебудову й модернізацію її економіки, внутрішні можливості якої визначають місце країни у глобальному розподілі праці, рівень інтеграційних зв'язків. Звернення до цієї наукової проблеми дасть змогу простежити потенціал білоруської економіки, що сприяє входженню її у систему міжнародного поділу праці, а також розкрити вплив глобалізації на економічні перетворення у державі.

Історіографічною базою досліджуваної теми стали монографії та аналітичні статті переважно білоруських і російських дослідників, які висвітлюють різні аспекти впливу глобалізації на економіку Республіки Білорусь. На нашу увагу заслуговує праця білоруського науковця В. Шимова “Национальная экономика Беларуси” [1], у якій автор розглянув питання трансформації національної економіки у 1990-х – початку 2000-х рр. Фрагментарно досліджувана проблема розкрита в книзі “Беларусь: Народ. Государство. Время” [2]. І. Новікова у праці “Глобализация, государство и рынок: ретроспектива и перспектива взаимодействия” [3] концептуально розглянула місце Республіки Білорусь у сучасних світових процесах. На переконання дослідниці, необхідно максимально врахувати помилки країн, які почали свій “похід” у глобалізацію дещо раніше, – на 10–15 років, для того, щоб зовнішня політика держави “втягнула” б білоруську економіку найбільш безболісно у ці процеси [3, с. 187]. Авторка доводить необхідність трансформації функцій держави в умовах формування глобальної світової економіки, а відповідно, і трансформації світового порядку, що склався. У руслі дослідження варто виокремити збірник матеріалів міжнародної конференції “Что на данный момент принесли Беларуси процессы глобализации, и какие дискуссии ведутся вокруг них?” [4]. Особливості розвитку Республіки Білорусь в умовах глобалізації на сучасному етапі частково дослідили такі науковці, як М. Мясникович [5; 6], Б. Панышин [7], І. Тимошенко [8], О. Шкутько [9], І. Леньков [10], Є. Качерська [11], В. Федосенко [12], С. Михолап [13], А. Чубрик [14], М. Ковальов [15], Є. Янченко [16] та ін.

Існує низка трактувань і визначень терміну глобалізація, як і неоднозначність причин виникнення та історичних меж цього феномену. Під глобалізацією розуміють зростання економічної відкритості, лібералізацію торгівлі,

міжнародного капіталу. Деякі автори пов'язують глобалізацію з розвитком економічної інтернаціоналізації, що відбувалася впродовж усього XX ст., наслідком чого стало посилення взаємозв'язку економіки не лише окремих країн, але й регіонів. Крім того, глобалізацію трактують як “значне розширення світової торгівлі і всіх видів обміну в міжнародній економіці при вираженій тенденції до більшої відкритості, інтеграції та відсутності кордонів” [16]. М. Ковальов під глобалізацією розуміє “процес інтеграції національних, регіональних, галузевих ринків у світовий” [15]. Внаслідок глобалізації весь світовий ринок перетворюється в єдиний економічний простір, у якому вільно пересуваються капітали, трудові ресурси, послуги та ідеї [13]. Глобалізація вже змінила світову систему, породжуючи нові виклики, і, відкриваючи нові можливості [7]. Отже, глобалізація світової економіки передбачає активну взаємодію та взаємопроникнення економік країн світу.

Необхідно зазначити, що глобалізація впливає на збільшення темпів економічного зростання країн, оскільки спостерігаються зовнішні імпульси розвитку. Цей процес дає відповідні вигоди економіці окремих країн. Інтернаціоналізація господарського життя, що посилюється, створює передумови для розширення міжнародного обміну сучасними видами продукції, технологіями, виробничими процесами і системами, патентами, “ноу-хау”, сприяючи прискореному розвитку національних економік [12].

Успішна інтеграція у світові глобальні економічні процеси визначається, перш за все, конкурентоспроможністю національних економік окремих держав, їх галузей і підприємств. Відтак, глобалізаційні економічні процеси диктують потребу стійкого і ефективного економічного розвитку національних держав, від внутрішніх можливостей і потенціалу яких залежить добробут їх громадян, роль і місце країн у глобальному розподілі праці, рівень інтеграційних процесів.

У новому міжнародному контексті опинилася і Республіка Білорусь [6]. На початку 90-х рр. XX ст. перед державою постали складні завдання трансформації економічної системи, створення пріоритетної національної моделі соціально-економічного розвитку, що мала відповідати тим умовам, які відбувалися в той час у світі. Тобто, республіка вирішувала одночасно проблеми пошуку власного шляху розвитку на фоні інтеграції у світові глобалізаційні процеси.

Як зазначає білоруський дослідник Б. Паньшин, такий збіг у часі одночасно полегшує і ускладнює трансформаційний процес. Полегшує тому, що інтеграція національних економік у світове господарство збігається із внутрішньою перебудовою. Ускладнює тим, що перебудову господарського механізму доводиться проводити в умовах жорсткої конкуренції на внутрішніх і зовнішніх ринках, в умовах обмеженого на перебудову відрізка часу при одночасному вирішенні проблеми збереження економічного суверенітету, національної самобутності і культури [7]. Проте залишитися поза процесами глобалізації, республіка не могла. Зазначаючи про ці тенденції, президент Олександр Лукашенко 29 вересня 2000 р. підкреслював, що “ми просто не можемо бути в стороні, якщо не хочемо опинитися на узбіччі історичного процесу” [6].

Разом з тим, білоруська економічна модель була спрямована на еволюційний шлях переходу до ринкових відносин, що применшував наростання соціальних проблем у країні. Введення нового механізму управління економікою здійснювалося із урахуванням національної специфіки білоруської нації, приналежності впродовж багатьох років до соціалістичної системи господарювання, разом з тим, реформи базувалися на досвіді провідних країн світу.

Розбудова нової економічної системи в умовах глобалізації була орієнтована на збереження традиційного укладу, що сформував ментальність, етику, культуру народу [6].

Відтак, обрана формула реформування була далекою від прийняття “універсальних західних рецептів”, оскільки на перший план висувалося прагнення зберегти здобутий багатма поколіннями білорусів досвід господарської діяльності, збагативши його новими ідеями, концепціями, змістом у перехідний етап становлення національної економіки.

Побудова із середини 1990-х рр. ХХ ст. соціально орієнтованої ринкової економіки, що полягала у збереженні великого державного сектору в усіх основних галузях економіки, адміністративному регулюванні грошових доходів населення і цін на товари першої необхідності, збереженні високого рівня системи соціального захисту населення, сприяла поступовій інтеграції економіки Республіки Білорусь у світове господарство. У цьому контексті необхідно виділити низку факторів та економічних можливостей білоруської економіки, що дозволили їй включитися у систему міжнародного поділу праці.

По-перше, Білорусь – це країна із малою відкритою економікою. За цим показником республіка входить у перелік країн-лідерів. Особливе географічне розташування, обмеженість ресурсної бази, невеликі розміри внутрішнього ринку, безумовно, посилюють потребу зовнішньоторговельної активності держави, актуалізують проблеми розширення експортної діяльності, виходу на нові зовнішні ринки за рахунок випуску конкурентоспроможної продукції. Кошти, отримані від експортних операцій, вкладаються у розбудову інших галузей соціально-економічного сектору.

Отже, експорт вважають локомотивом білоруської економіки [17, с. 277, 288]. Зазначимо, що за рівнем відкритості економіки, Білорусь є лідером серед країн СНД й випереджає більшість держав – членів Євросоюзу. В 2010 р. експорт товарів і послуг становив 54,6 % до річного ВВП, імпорт товарів і послуг – 68,2 %, рівень відкритості економіки досягнув 61 %. Разом з тим, високий показник відтворувальної відкритості поряд із створенням можливостей для економічного зростання за рахунок включення місцевих господарських суб’єктів у процеси міжнародної кооперації породжує ризики залежності економічної ситуації у республіці від дій зарубіжних економічних суб’єктів і ситуації на міжнародних ринках [1, с. 627]. Відтак, зміни, що супроводжують світову економіку, безумовно, відбиваються на зовнішньоторговельному балансі Республіки Білорусь.

Зазначимо, що найбільшою товарною групою у білоруському експорті є нафтопродукти. Серед інших головних статей білоруського експорту виділимо: калійні добрива, чорні метали, продукцію машинобудування, молоко й молочні продукти та ін.

Поряд із збільшенням у товарній структурі білоруського експорту нафтопродуктів, спостерігається низька частка промислових високотехнологічних товарів. Випуск у республіці таких промислових товарів, як лікарські засоби й електроніка та телекомунікаційне обладнання (2010 р.) відстає від середньоєвропейського показника відповідно – 0,4 до 4,6 % і 0,3 % до 11,6 %. Тому для Білорусі, в якій відсутня сировинна база, лише інноваційний шлях розвитку може забезпечити зростання експортного потенціалу, вихід на зовнішні ринки глобальної конкуренції, досягнення високих темпів національного економічного розвитку [18, с. 63]. Разом з тим, за експортом продукції, виробленої з використанням високих і середніх технологій, у відсотковому плані від загального обсягу експорту товарів Білорусь займає 27-е місце серед держав – членів ООН, випереджаючи такі країни, як Норвегію, Грецію, Португалію, Австралію, Нову Зеландію. Серед держав Центральної і Східної Європи Білорусь за цим показником поступається Чехії, Угорщині, Словенії та Словачії [2, с. 528]. Отже, збільшення виробництва промислових високотехнологічних товарів, що

визначають сучасну структуру світової глобалізованої економіки, нині є важливим завданням для держави.

Інтеграція Білорусі у світову економіку відбувається шляхом міждержавної торгівлі товарами і послугами, зокрема, розширення експортно-імпортних операцій, міжнародного науково-технічного обміну й співпраці, міжнародних валютно-кредитних і фінансових відносин тощо. Останніми роками промислово-виробничі комплекси республіки взаємодіють з міжнародними виробничими корпораціями – транснаціональними компаніями (ТНК), які займаються відкриттям філій, дочірніх компаній, відділень в усьому світі, забезпечуючи інтеграцію підприємств в єдині економічні комплекси. У цьому контексті слушною є думка білоруського науковця й економіста М. Мясниковича про те, що ТНК стали базою глобальної економіки, оскільки склалася система, яка володіє єдиним інформаційно-комунікаційним простором управління фінансовими потоками, функціонуванням глобальних ринків, єдиними торговельними правилами і тарифами, використанням високих технологій і т. д. Нові свободи глобальних ринків вигідні, насамперед ТНК, що визначає розміщення інвестицій і розвиток технологій [6].

Інтеграція Білорусі у світову економіку має як потенційні переваги, так і серйозні ризики й загрози. Серед останніх можна виділити: втрату зовнішніх ринків, у тому числі у результаті дискримінації білоруських товаровиробників; можливість перебоїв у забезпеченні сировинними й енергетичними ресурсами в обсягах, що забезпечують заплановане зростання ВВП; відставання від інших держав у темпах переходу економіки до новітніх технологічних укладів, деградації технологічної структури реального сектору економіки; дестабілізацію національної фінансової і грошово-кредитної систем, втрату стабільності національної грошової одиниці. Окремі із вказаних загроз мали місце в економіці республіки у досліджуваній час і призвели, зокрема, до дисбалансу обсягів експорту й імпорту товарів і послуг, у результаті чого негативне сальдо зовнішньої торгівлі, зокрема у 2010 р. становило – 15,6 %, а валовий зовнішній борг склав 52,2 % до річного ВВП. Зовнішньоторговельні дисбаланси і зростання зовнішньої заборгованості стали причиною дестабілізації фінансової системи країни, що спричинила девальвацію білоруського рубля і зростання інфляції у 2011 р. [1, с. 627–628]. Жодна держава не застрахована від викликів, пов'язаних із глобалізацією, зовнішньою кон'юнктурою світового ринку, проте, щоб применшити негативний вплив цих процесів, необхідна стійкість національної економіки, структурна модернізація виробничих комплексів для забезпечення конкурентоспроможності білоруської продукції.

Зважаючи на гео економічне розташування та специфіку народногосподарського комплексу Білорусі, для республіки характерна багатовекторна міжнародна економічна політика, спрямована на розширення товарної номенклатури і географії експорту, диверсифікацію імпорту сировинних і енергетичних ресурсів, залучення прямих іноземних інвестицій і включення білоруських підприємств у технологічні й виробничі процеси найбільших ТНК. Варто зауважити, що багатовекторність зовнішньої політики є однією із особливостей білоруської економічної моделі, у контексті якої налагоджуються взаємовигідні зв'язки із зарубіжними партнерами, здійснюється інтеграція республіки у світову спільноту. При цьому Білорусь будує зовнішньополітичну стратегію на рівних партнерських відносинах між країнами, прагне до співробітництва з усіма державами.

Нині Білорусь підтримує торговельно-економічні зв'язки із понад 170 країнами світу, в тому числі з Російською Федерацією, іншими країнами Співдружності, низкою держав Європи, Арабського Сходу, Латинської Америки, Китаю тощо. Аналіз показників географічної диверсифікації свідчить, що на

2010 р. 79,5 % товарного експорту сконцентровано на 10 країнах – основних торговельних партнерах Білорусі – Росії (38,9 % загального обсягу експорту), Нідерландах (11,0 %), Україні (10,2 %), Великобританії (3,9 %), Латвії (3,7 %), Польщі (3,5 %), Бразилії (2,8 %), Китаю (1,9 %), Казахстану (1,8 %), Німеччині (1,8 %) [19]. При цьому Білорусь виступає проти того, щоб глобалізація нав'язувала інші підходи й впливала на їх вибір. “В основі нашої сучасної зовнішньої політики закладений принцип партнерства, взаємовигідного співробітництва з усіма країнами, із збереженням національного суверенітету”, – зауважує М. Мясникович [6].

Зазначимо, що у 2015 р. обсяг зовнішньоторговельного обороту країни на понад 9 % перевищив ВВП, співвідношення експорту товарів і послуг та ВВП склало більше 50 % [20].

Однією із форм міжнародних економічних відносин, що сприяють залученню економіки Білорусі у міжнародне глобальне виробництво товарів і послуг, виступають інвестиційні процеси, інтенсивне використання яких, дає змогу втримувати стійкий соціально-економічний розвиток країни, забезпечити гідний рівень життя населення.

Зауважимо, що на інвестиційні процеси Республіки Білорусь впливала економічна криза першої половини 1990-х рр., недосконалість законодавчої бази регулювання внутрішніх і зовнішніх інвестицій у країні. Впродовж 1992–1998 рр. у Білорусь надійшли іноземні інвестиції в обсязі 2,2 млрд доларів США, що становило близько 4 % загального обсягу капіталовкладень. У 1996–1998 рр. в інвестиційному комплексі з'явилися передумови, що свідчили про покращення ситуації. Темпи зростання капіталовкладень за рахунок всіх джерел фінансування становили: у 1996 р. – 95 %, 1997 р. – 120 %, 1998 р. – 116 % до попередніх років. Основна частина інвестицій формувалася за рахунок власних коштів підприємств і залученого капіталу, частка яких становила за результатами 1998 р. 74,8 % (1997 р. – 80,8 %). Більшість інвестицій – 61 % спрямовувалися у соціальну сферу, зокрема, на житлове будівництво [21].

Однак інвестиційна сфера Республіки Білорусь до початку 2000-х рр. не змогла подолати кризовий стан, хоча в цілому економічна ситуація в другій половині 90-х рр. ХХ ст. стабілізувалася. Дефіцит інвестиційних ресурсів диктував потребу створення на законодавчому рівні необхідних умов для їх залучення і захисту в країні. Документом, що містив гарантії для національних та іноземних інвесторів у контексті стимулювання й державної підтримки, захисту інвестицій на території держави [22, арк. 50], став, прийнятий у 2001 р., Інвестиційний кодекс Республіки Білорусь. Він містить гарантії не лише для національних інвесторів, а й регулює іноземні інвестиції у республіці. Крім того, у 2002 р. уряд схвалив “Національну програму залучення інвестицій в економіку Республіки Білорусь до 2010 року”, яка стала стрижневим програмним документом, що визначає формування інвестиційної політики в Білорусі [23]. Із прийняттям цих важливих документів, які визначали інвестиційний клімат у державі, від 2002 р. для інвестиційної сфери республіки характерне динамічне зростання активності, що спостерігалось в промисловості, житловому будівництві, сільському господарстві й транспорті. Середньорічний приріст інвестицій в основний капітал у 2002–2007 рр. становив 15,6 % [2, с. 523]. За 2011–2015 рр. в економіку Білорусі залучено близько 11 млрд доларів США прямих іноземних інвестицій на чистій основі, що в 2,5 рази більше, ніж у період 2006–2010 років [20]. Отже, ефективна інвестиційна політика є важливим критерієм економічного поступу держави, рівня добробуту її громадян, а також важливим інструментом інтеграції у глобальну економічну сферу.

Суттєвою особливістю включення Білорусі в світові економічні процеси є перехід на інноваційний шлях розвитку національної економіки. Адже ХХІ

століття – час інновацій, наукових й технологічних нововведень. В умовах глобалізації побудова економіки, що базується на знаннях, має пріоритетне значення через низку конкурентних переваг. Оскільки Білорусь є однією із найбільш відкритих економік світу, а її товари постійно завойовують нові ринки, то питання конкурентоспроможності продукції із застосуваннях технологічних інновацій, набувають для республіки особливої значущості.

Економічний розвиток країни значною мірою визначається інноваційною діяльністю, яка забезпечує їй успіх в епоху глобальної конкуренції [24, с. 42]. Основним фактором підвищення ефективності діяльності промислових підприємств є їх модернізація та впровадження інноваційних заходів, що ґрунтуються на досягненнях науки [25]. Тому створення і використання нового знання чи технології, що стали результатом наукових досліджень і розробок, є ключовою ланкою інноваційного процесу [26, с. 3].

Стратегія національної політики Білорусі демонструє важливу роль науки та інновацій у соціально-економічному розвитку країни. Країна зберігає одне з провідних місць серед держав-учасниць СНД за рівнем витрат на науку. З її безпосередньою участю досягається розвиток наукоємних галузей промисловості, нарощування експортних можливостей окремих галузей і виробництв, зростання якості продукції, наукове забезпечення сільського господарства, охорони здоров'я, екології [27]. Спостерігаються позитивні зрушення в динаміці кількості наукових працівників, уповільнюються темпи відтоку кадрів із наукової галузі тощо. Важливим слід вважати вирівнювання оплати праці в науковій галузі в порівнянні з іншими галузями економіки. Так, у 2005 р. середній рівень оплати праці працівників наукової сфери був на 33,9 % вищий, ніж у середньому по економіці, і на 26,5 % – ніж у промисловості. Держава надає істотну підтримку у вигляді матеріального стимулювання молодих учених. Поряд із заробітною платою стимулом розвитку наукової галузі стало збереження для неї податкових переваг [28]. Отже, наявність у республіці висококваліфікованих наукових кадрів, достатніх науково-технічних ресурсів, зокрема, накопичених знань, матеріально-технічної бази, системи фінансового забезпечення науки служать сприятливим підґрунтям для розгортання інноваційної активності.

У свою чергу, руйнування науково-технічного потенціалу пов'язано із інноваційною безпекою й має для Білорусі першочергове значення, оскільки в державах з обмеженими природними ресурсами роль науково-технічної та інноваційної діяльності є визначальною у забезпеченні не лише економічної, а й національної безпеки в цілому [29, с. 21].

Впровадження інноваційної складової у національну економіку Білорусі знайшло відображення в низці нормативно-правових документів, серед яких виділимо ключові: Основні напрямки Програми соціально-економічного розвитку Республіки Білорусь на 2006–2010 рр., Концепцію національної інноваційної системи (НІС), затверджену в червні 2006 р. На базі останньої сформовані Державні програми інноваційного розвитку (ДПІР) Республіки Білорусь на 2007–2010 та 2011–2015 рр. [30, с. 5–6].

Варто зауважити, що в Республіці Білорусь на 2012 р. функціонувало понад 40 суб'єктів інноваційної інфраструктури, включаючи Парк високих технологій у Мінську, 14 науково-технологічних парків, 6 інноваційних центрів, 24 центри трансферу технологій і Білоруський Інноваційний фонд (БІФ), що є державною некомерційною організацією в складі Державного комітету з науки і технологій Республіки Білорусь (ДКНТ) [31].

Зазначимо, що за такими показниками як глобальний індекс інновацій, економічна свобода у звіті Світового банку “Doing Business” 2016 року Республіка Білорусь знаходиться на 44-му місці серед 189 країн світу [20].

Поступова й послідовна реалізація білоруської соціально-економічної системи сприяла тому, що Білорусь увійшла до групи країн з високим рівнем людського розвитку. Згідно Доповіді Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) 2015 року серед 188 країн світу Республіка Білорусь за індексом людського розвитку перемістилася з 68-го місця в 2000 р. на 50-е місце [20].

Зауважимо, що важливою запорукою успішного входження Білорусі в світовий глобальний економічний простір є підвищення конкурентоспроможності економіки, захисту національного виробництва. Серед ключових проблем, які необхідно розв'язати у республіці, щоб адекватно реагувати на виклики ХХІ ст., у тому числі й глобалізаційні тенденції, назвемо потребу створення сучасної ринкової економіки, активізації процесів роздержавлення й приватизації, що сприятиме модернізації технологічної бази виробництва республіки. Крім того, щоб впливати на світову економіку, необхідно зберегти й наростити в експорті частки промислової продукції й послуг, наукоємних та інноваційних товарів, вироблених за технологіями V і VI укладів, а також завойовувати нові зарубіжні ринки, відкриваючи перспективи для дво- і багатосторонньої торговельно-економічної взаємодії.

Наслідками глобалізації сьогодні є посилення конкуренції, світова фінансова лихоманка, загострення боротьби за ресурси. Як зауважує президент Білорусі Олександр Лукашенко, глобалізація має низку прихованих загроз та попри це, є наймогутнішим двигуном світового економічного розвитку. Вона надає нові товари і послуги сотням мільйонів нових споживачів, підвищуючи якість життя людства. Очільник держави пояснив, що дедалі частіше білоруська економіка стає залежною від зовнішніх чинників, вплинути на які іноді просто неможливо. "І наша орієнтована на експорт економіка виявляється невеликим човном у цьому бурхливому світовому океані", – констатував він. Разом з тим, геополітичне становище країни спонукає її до участі в глобалізаційних комунікаційних системах. Адже Білорусь може бути важливою ланкою між європейським і східним економічними регіонами [6].

Таким чином, глобалізація світової економіки на сучасному етапі є об'єктивною реальністю, яку не можна оминати. Аналіз впливу глобалізаційних процесів на економіку Республіки Білорусь свідчить про необхідність структурної трансформації й модернізації тих галузей, які сприяють інтеграції республіки у світовий глобальний економічний простір. Забезпечення конкурентоспроможності білоруської економіки, її стійкого розвитку сприятиме пошуку Білоруссю власного місця у глобальній світовій економічній системі, яке б відповідало її економічному й науковому потенціалу.

Список використаних джерел

1. *Шимов В.* Национальная экономика Беларуси: учебник / В. Шимов [и др.]; под. ред. В. Н. Шимова. – 4-е изд., перераб. и доп. – Минск: БГЭУ, 2012. – 651 с. 2. *Беларусь: Народ. Государство. Время /* Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории; редкол.: А. А. Коваленя и др. – Минск: Беларус. навука, 2009. – 879 с. 3. *Новикова И.* Глобализация, государство и рынок: ретроспектива и перспектива взаимодействия: монография / И. Новикова. – Мн.: Акад. упр. при Президенте Респ. Беларусь, 2009. – 218 с. 4. *Материалы международной конференции "Что на данный момент принесли Беларуси процессы глобализации, и какие дискуссии ведутся вокруг них?" /* Фонд им. Ф. Эберта. Мн.: БГУ, 2004. – 224 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/6489787/>. 5. *Мясникович М.* Глобализация: императив экономического развития на пороге третьего тысячелетия / М. Мясникович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://edoc.bseu.by:8080/bitstream/edoc/11906/2/Myasnikovich_M_2000_2_ocr.pdf. 6. *Мясникович М.* Беларусь в контексте глобализации / М. Мясникович [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://observer.materik.ru/observer/N12_00/12_06.htm. 7. *Паньшин Б.* Беларусь и глобализация: поиск и определение пути устойчивого социально-экономического развития / Б. Паньшин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/112633/1/panshin-global.pdf>. 8. *Тимошенко И.* Беларусь

- в глобализирующемся мире / И. Тимошенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://elib.gstu.by/bitstream/handle/220612/3013/%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%2C%D0%98.%D0%98.%20%D0%91%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D1%80%D1%83%D1%81%D1%8C...pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 9. *Шкутько О.* Глобализация и ее влияние на экономику Республики Беларусь / О. Шкутько // Проблемы теории и практики формирования белорусской экономической модели (к 120-летию со дня рождения В. В. Куйбышева). Сборник материалов научно-практической конференции. 30 мая 2008 г., город Минск. / Институт экономики НАН Беларуси. – Минск: Право и экономика, 2008. – С. 548–550. 10. *Леньков И.* Глобализация и ее влияние на национальную экономику / И. Леньков // Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: материалы II Междунар. науч.-практ. конф., г. Горки, 22–24 апр. 2010 г. / редкол. А. М. Каган (гл. ред.) [и др.]. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2010. – С. 162–164. 11. *Качерская Е.* Глобализация и ее влияние на монетарную политику Беларуси / Е. Качерская [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.nbrb.by/bv/articles/9242.pdf>. 12. *Федосенко В.* Глобализация мировой экономики и проблемы адаптации к процессам глобализации экономики Республики Беларусь / В. Федосенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://elibrary.miu.by/journals!/item.eiup/issue.2/article.1.phtml>. 13. *Михолап С.* Глобализация мировой экономики и ее влияние на экономику Республики Беларусь / С. Михолап [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://edoc.bseu.by:8080/handle/edoc/18414>. 14. *Чубрик А.* Экономика Беларуси: основные вызовы / А. Чубрик // Экономика Беларуси: тенденции развития и основные вызовы: сб. / под ред. И. В. Пелипася. – Минск–СПб.: Невский простор, 2006. – 248 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://research.by/pdf/economy2006r.pdf>. 15. *Ковалев М.* Глобализация и проблемы участия в ней Беларуси / М. Ковалев // Материалы международной конференции “Что на данный момент принесли Беларуси процессы глобализации, и какие дискуссии ведутся вокруг них?” / Фонд им. Ф. Эберта. Мн.: БГУ, 2004. – С. 5–22. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://studfiles.net/preview/6489787/>. 16. *Янченко Е.* Глобализация мировой экономики: объективные тенденции и субъективные факторы / Е. Янченко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://evolutio.info/content/view/1729/232/>. 17. *Качуровский Е.* Беларусь: Интеграционное измерение / Е. Качуровский. – Минск: Книгосбор, 2008. – 556 с. 18. *Рудницкий Д.* Инновационное развитие экономики Республики Беларусь: проблемы и направления активизации / Д. Рудницкий // Проблемы формирования и развития инновационной экономики: тез. докл. Международ. науч.-практ. конф. / под ред. И. А. Елового; М-во образования Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т трансп. – Гомель: БелГУТ, 2012. – С. 60–63. 19. *Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 10 марта 2004 г. № 252 “О Концепции национальной продовольственной безопасности Республики Беларусь”* [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.levonevski.net/pravo/razdelb/text568/page4.html>. 20. *Программа социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016–2020 годы* [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.government.by/upload/docs/program_ek2016-2020.pdf. 21. *Дрозд В.* Инвестиционный фактор в экономике Беларуси / В. Дрозд [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://5ka.biz/101/37275/1.html>. 22. *Государственное учреждение Национальный архив Республики Беларусь (ГУ НАРБ), ф. 1105, оп. 2, спр. 149, 189 арк.* 23. *Панич А.* Экономика Беларуси: анализ, состояние и перспективы / А. Панич [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.nestor.minsk.by/sn/2004/29/sn42905.html>. 24. *Ковалевская И., Хмурович Л.* Инновационная активность белорусских предприятий: состояние и перспективы / И. Ковалевская, Л. Хмурович // Проблемы прогнозирования и государственного регулирования социально-экономического развития: материалы XII Междунар. науч. конф. (Минск, 20–21 окт. 2011 г.). В 3 т. Т. 3 редкол.: А. В. Червяков [и др.]. – Минск: НИЭИ М-ва экономики Респ. Беларусь, 2011. – С. 42–43. 25. *Романьонк Т.* Формування показників інноваційної продукції в обліково-аналітичній практиці промислових підприємств республіки Білорусь: стан і розвиток / Т. Романьонк [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [file:///C:/Users/User/Downloads/ecnof_2013_10\(2\)_28%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/ecnof_2013_10(2)_28%20(2).pdf). 26. *Абухович Ю.* Инновационная политика и факторы инновационного развития / Ю. Абухович // Актуальные проблемы инновационного развития агропромышленного комплекса Беларуси: материалы II Междунар. науч.-практ. конф., г. Горки, 22–24 апр. 2010 г. / редкол. А. М. Каган (гл. ред.) [и др.]. – Минск: Ин-т системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2010. – С. 3–5. 27. *Инновационный путь развития Беларуси* [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.philosophy.by/belarus-eu/a_274_r.html. 28. *Государственная программа инновационного развития Республики Беларусь на 2007–2010 годы* [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gknt.gov.by/opencms/opencms/ru/innovation/inn2>. 29. *Егорова В.* Проблемы и возможности инновационного развития белорусской экономики / В. Егорова // Проблемы формирования и развития

инновационной экономики: тез. докл. Международ. науч.-практ. конф. / под ред. И. А. Елового; М-во образования Респ. Беларусь, Белорус. гос. ун-т трансп. – Гомель: БелГУТ, 2012. – С. 20–23. 30. *Шимов В.* Инновационное развитие экономики Беларуси: движущие силы и национальные приоритеты: моногр. / В. Н. Шимов, Л. М. Крюков. – Минск, 2014. – 199 с. 31. *Внешиэкономический фактор в стратегии модернизации России и Беларуси / под. ред. И. Войтова.* – Минск, 2012. – 288 с.

Оксана Валион

ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА ЭКОНОМИКУ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

В статье раскрыты факторы и возможности экономики Беларуси в процессах интеграции в мировое экономическое пространство. Прослежено влияние глобализации на экономические преобразования в государстве.

Ключевые слова: глобализация, экономика, Республика Беларусь, интеграция, потенциал.

Oksana Valion

THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON THE ECONOMY OF THE REPUBLIC OF BELARUS AT THE MODERN STAGE

The article reveals the factors and opportunities of the Belarusian economy in the processes of integration into the world economic space. It also considers the influence of globalization on economic transformations in the state.

Keywords: globalization, economy, the Republic of Belarus, integration, potential.